

นโยบายและยุทธศาสตร์ทางการศึกษาแบบมุ่งอนาคตเพื่อเด็กและเยาวชนไทย

นางสาว จุฬากรณี มาเสถียรวงศ์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาพัฒนศึกษา ภาควิชานโยบาย การจัดการ และความเป็นผู้นำทางการศึกษา

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2549

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

FUTURE-ORIENTED EDUCATIONAL POLICIES AND
STRATEGIES FOR THAI YOUTHS

Miss Chulakorn Masathienwong

A Dissertation Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Doctor of Philosophy Program in Development Education
Department of Educational Policy, Management, and Leadership
Faculty of Education
Chulalongkorn University
Academic Year 2006
Copyright of Chulalongkorn University

491532

จุฬากรณ มาเสถียรวงศ์ : นโยบายและยุทธศาสตร์ทางการศึกษาแบบมุ่งอนาคตเพื่อเด็กและเยาวชนไทย.
(Future-Oriented Educational Policies and Strategies for Thai Youths)
อ.ที่ปรึกษา : ผศ.ดร.ดร.จุมพล พูลภัทรชีวิน, อ.ที่ปรึกษาร่วม: อ.ดร.อมรรวิช์ นาคทรพรพ, 285 หน้า.

การวิจัยเรื่องนโยบายและยุทธศาสตร์ทางการศึกษาแบบมุ่งอนาคตเพื่อเด็กและเยาวชนไทย มี วัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาแนวโน้มทางเศรษฐกิจสังคมที่มีผลกระทบต่อเด็กและเยาวชนในต่างประเทศและของประเทศไทย 2) ศึกษา นโยบายและยุทธศาสตร์ทางการศึกษาแบบมุ่งอนาคตเพื่อเด็กและเยาวชนในต่างประเทศและของประเทศไทย 3) ให้ข้อเสนอเกี่ยวกับนโยบายและยุทธศาสตร์ทางการศึกษาแบบมุ่งอนาคตเพื่อเด็กและเยาวชนไทย โดยมีกระบวนการศึกษาวิจัยอันประกอบไปด้วย 3 ขั้นตอนหลัก ได้แก่ 1) การศึกษาแนวโน้มด้านต่างๆ จากการทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้อง และการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ 2) การจัดประชุมเชิงปฏิบัติการมองอนาคต (foresight workshop) และการสร้างภาพอนาคต (scenario planning) สังคมไทยใน 10 ปีข้างหน้าโดยกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ 3) กระบวนการมองทางเลือกและให้ข้อเสนอเชิงนโยบายและยุทธศาสตร์ โดยการจัดประชุมระดมความคิด สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ และจัดเวทีสัมมนาวิชาการ เพื่อสร้างผลกระทบและปรับแต่งข้อเสนองานวิจัย

ผลการวิจัยสรุปได้ว่า สังคมไทยใน 10 ปีข้างหน้าจะต้องเผชิญกับแนวโน้มสำคัญและความไม่แน่นอนในด้านต่างๆ ที่มีผลกระทบต่อสังคม เด็ก เยาวชน และการศึกษาไทย ไม่ว่าจะเป็นแนวโน้มด้านสื่อเทคโนโลยีที่เปลี่ยนโฉมหน้า การเรียนรู้จากห้องเรียนไปสู่โลกไร้พรมแดน กระแสเศรษฐกิจเสรีที่มีผลต่อภาวะการแข่งขันและการแย่งชิงเพื่อเข้าถึงความรู้ กระแสความก้าวหน้าทางวิทยาการที่ส่งผลกระทบต่อภาระเร่งรัดให้การศึกษาต้องไล่ทันต่อความรู้และวิถีวิทยาใหม่ๆ กระแสการเมืองยุคใหม่ท่ามกลางสังคมพหุวัฒนธรรมที่จะหนีไม่พ้นซึ่งความขัดแย้งและการเรียกร้องสิทธิทางสังคมในกลุ่มชนหรือชาติพันธุ์ต่างๆ แนวโน้มวิกฤตทางจริยธรรมคุณธรรมรวมถึงความอ่อนแอของสถาบันครอบครัวที่มีผลต่อการอบรมเลี้ยงดูและการใช้ชีวิตของเด็กและเยาวชน ซึ่งทั้งหมดนี้ยังส่งผลสืบเนื่องเชื่อมโยงไปกับปัญหาวิกฤตเยาวชน เช่น ปัญหาเรื่องเพศ เรื่องความรุนแรง เรื่องการใช้ชีวิตเสี่ยง ฯลฯ ที่มีแนวโน้มสูงขึ้นด้วย อย่างไรก็ตามผลจากการมองอนาคตและการสร้างภาพอนาคต ได้ทำให้เกิดการมองเห็นภาพอนาคตหลากหลายภาพทั้งภาพบวก ภาพลบและภาพที่คาดว่าจะมีโอกาสเกิดขึ้นได้ ซึ่งมีนัยสำคัญต่อการตั้งหลักเชิงนโยบายและยุทธศาสตร์ทางการศึกษาในอนาคต

ทั้งนี้ในกระบวนการถอยกลับมาองหาทางเลือกเชิงนโยบายและยุทธศาสตร์ด้วยกระบวนการระดมความคิดผู้เชี่ยวชาญ นั้น ทำให้เห็นทางเลือกเชิงยุทธศาสตร์ที่หลากหลาย ทั้งยุทธศาสตร์ร่วม ยุทธศาสตร์เฉพาะ นอกจากนี้การจัดอันดับความสำคัญของยุทธศาสตร์ยังช่วยในการวิเคราะห์ยุทธศาสตร์และการมองถึงยุทธศาสตร์ที่มีพลังสำหรับตอบโจทย์พลวัตของโลกได้มากยิ่งขึ้น ซึ่งผลของกระบวนการดังกล่าวยังนำไปเสนอต่อเวทีสัมมนาเพื่อให้ข้อเสนอแนะต่อการปรับแต่งข้อเสนอเชิงยุทธศาสตร์ให้คมชัดเจนขึ้น โดยภายหลังได้มีข้อคิดเห็นเพิ่มเติมจากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวนไม่น้อยที่ให้ข้อชี้แนะที่สำคัญต่อการปรับแต่งยุทธศาสตร์ให้สามารถนำไปขับเคลื่อนได้จริงมากยิ่งขึ้น

ท้ายที่สุดงานวิจัยครั้งนี้ได้มีข้อเสนอต่อการขับเคลื่อนนโยบายและยุทธศาสตร์ที่มุ่งให้เกิดนโยบายสาธารณะในเรื่อง **“เมืองแห่งการเรียนรู้” “นโยบายการศึกษาเพื่อชีวิตเท่ากัน” “นโยบายการศึกษาเพื่อชีวิตที่พอเพียง”** โดยมีแนวทางดำเนินนโยบายด้วย 4 ยุทธศาสตร์หลักคือ **ยุทธศาสตร์เมืองแห่งการเรียนรู้ ยุทธศาสตร์ทักษะชีวิตศึกษา ยุทธศาสตร์การศึกษาตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ยุทธศาสตร์การจัดการแบบมุ่งอนาคต** ทั้งนี้ภายใต้ยุทธศาสตร์ดังกล่าวยังประกอบไปด้วยยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนในภาคปฏิบัติการอีก 4 ยุทธศาสตร์ ได้แก่ ยุทธศาสตร์การลงทุนโครงสร้างพื้นฐาน ยุทธศาสตร์การจัดการความรู้ ยุทธศาสตร์พื้นที่ และยุทธศาสตร์ทางสังคม โดยมุ่งเน้นการดำเนินงานในกลุ่มเป้าหมายต่างๆ ผ่านพื้นที่ในโรงเรียน พื้นที่นอกโรงเรียน ในครอบครัว ชุมชน พื้นที่สื่อและพื้นที่เสมือนต่างๆ เพื่อเป้าหมายที่การสร้างเด็กและเยาวชนให้เป็นอนาคตที่ดีของสังคมไทยต่อไป

ภาควิชา นโยบาย การจัดการ และความเป็นผู้นำทางการศึกษา
สาขาวิชา พัฒนศึกษา
ปีการศึกษา 2549

ลายมือชื่อนิติ..... จุฬากรณ มาเสถียรวงศ์
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา..... ออมรรวิช์ นาคทรพรพ
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม..... อ.จุมพล พูลภัทรชีวิน

##4684607527 : MAJOR DEVELOPMENT EDUCATION

KEY WORD : FUTURE-ORIENTED EDUCATION /POLICIES AND STRATEGIES /THAI YOUTHS

CHULAKORN MASATHIENWONG: FUTURE-ORIENTED EDUCATIONAL POLICIES AND STRATEGIES
FOR THAI YOUTHS. THESIS ADVISOR : ASST.PROF. CHUMPOL POOLPATARACHEWIN, Ph.D.
THESIS CO-ADVISOR : AMORNWICH NAKORNTAP, Ph.D. 285 pp.

This research, 'Future-Oriented Educational Policies and Strategies for Thai Youths', is supported by 'The 90 Anniversary of Chulalongkorn University Fund' (Ratchadphiseksomphot Endowment Fund). The research is aimed at: 1) studying the social and economic trends affecting youths worldwide and in Thai Society; 2) studying future-oriented educational policies and strategies worldwide and in Thailand; 3) proposing future-oriented educational policies and strategic recommendations for Thai Youths. Methods of study are composed of 1) documentary review and expert interview; 2) foresight workshops and scenario planning; 3) expert in-depth interview and brainstorming seminar for policies and strategic recommendations.

The results of this research can be summarized as follows. Thai society within the next 10 years will confront significant trends and uncertainties that directly affect Thai children. Among major trends are the technological advancements that revolutionize schooling into borderless learning, free trade and economic policy trends along with accelerated rate of knowledge advancements resulting in higher competition among various production sectors, including the education sector, which need to catch up with and to gain access to state-of-the-art knowledge. The increasing multi-cultural society and political trends will lead to more social conflicts and public outcry for equal rights among ethnic groups. The moral crisis and the weakening of Thai families will affect youth life styles resulting in increasing social problems such as sex, violence, teen pregnancy, and other risk behaviors. The results of foresight workshops and scenario planning provide both positive and negative future scenarios. As a result, the most probable scenario is drawn as a basis for identifying significant implications for future education policies and strategies.

The backcasting process provides another important step in this research in identifying alternatives for educational policies and strategies based on expert brainstorming activities. The results embrace a diverse set of strategic alternatives including both common and specific strategies. Experts' ranking of strategies is also employed and used for arriving at a set of recommended strategies in terms of global dynamism. A group of selected experts is then invited to participate in a brainstorming session to critically review the proposed educational policies and strategies, and identify appropriate measures to mobilize those strategies in education policy development.

Along with three major educational policies, namely – "**City of Learning**", "**Education for Life Skill**" and "**Education for Sufficient Life**", four general strategies have been proposed as a final synthesis. The four general strategies are "**Learning City, Skilful Living, Sufficient Lifestyles, Future-Oriented Management**". In order to move towards the suggested policies successfully, mobilizing strategies such as educational investment, knowledge management, area-based development and other social strategies have also been proposed.

Department : Educational Policy, Management, and Leadership

Field of study : Development Education

Academic year : 2006

Student's signature

Advisor's signature

Co-advisor's signature

Chulakorn Masathienwong

Chumpol Poolpatarachewin

A. Nakornthap

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ด้วยความกรุณาจากบุคคลสำคัญหลายท่าน ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จุมพล พูลภัทรชีวิน อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และอาจารย์ ดร.อมรวิรัช นาคทรพรพ ที่ให้ทั้งความเมตตาและปัญญาชี้ทางสว่างให้ผู้วิจัยตลอดกระบวนการทำงาน กราบขอบพระคุณอาจารย์ ดร.พิเชฐ ดุรงคเวโรจน์ ที่คอยให้คำปรึกษาและสนับสนุนการทำงานอย่างใกล้ชิด กราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.พฤทธิ ศิริบรรณพิทักษ์ คณบดีคณะครุศาสตร์ ที่ให้เกียรติเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ กราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชื่นชนก ไควินท์ ที่ได้ให้คำชี้แนะและความอนุเคราะห์ในการนำเสนอบทความจากงานวิจัยนี้ลงในวารสารนานาชาติ

กราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เลขา ปิยะอัจฉริยะ ดร.สีลาภรณ์ บัวสาย รองศาสตราจารย์ ดร.สมพงษ์ จิตระดับ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิวัฒน์ แต่งอักษร อาจารย์สุรินทร์ กิจนิตย์ชีว์ ที่คอยให้กำลังใจและคอยแบ่งปันประสบการณ์การทำงานที่ต้องใช้ความรู้และความมีเมตตาเป็นเครื่องมือ กราบขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ให้เกียรติสละเวลามาร่วมประชุมระดมความคิดร่วมกัน ตลอดจนผู้ทรงคุณวุฒิบางท่านที่แม้ไม่สามารถมาได้ แต่ก็ยังได้ให้ข้อคิดเห็นอย่างไม่เป็นทางการและได้ถามความคืบหน้าของงานสม่ำเสมอ

นอกจากนี้ผู้วิจัยยังกราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร.ชนิตา รัชพลเมือง หัวหน้าภาควิชาที่กรุณาสละเวลามาร่วมสัมมนาและให้คำแนะนำในงานวิจัยครั้งนี้ รองศาสตราจารย์ ดร.สุมาลี ชิโนกุล ดร. Richard Barber ที่ได้กรุณาตรวจบทคัดย่อ และบทความภาคภาษาอังกฤษให้กับผู้วิจัย ขอบพระคุณอาจารย์สุรศักดิ์ จำนงค์สาร คุณอาร์ชวีส และคุณจุฬากุล เจริญศิลป์ ที่ช่วยดูบทความในเบื้องต้น

ขอบคุณ คุณสรรัชชัย หนองตรุด และทีมงานสารคดี สถาบันรามจิตติทุกท่าน ที่ช่วยบันทึกข้อมูลและจัดทำสารคดีตัวอย่างของกระบวนการศึกษาอนาคตในงานวิจัยชิ้นนี้ คุณเก็นศักดิ์ สีสวย ที่ช่วยพิสูจน์อักษร ขอบคุณพี่น้องและเพื่อนสมาชิก สถาบันรามจิตติที่คอยเป็นกำลังใจให้ตลอดมา รวมถึงพี่น้องเพื่อนชาวพัฒนศึกษาที่ร่วมเรียนร่วมเป็นกำลังใจเสมอมาเช่นกัน ตลอดจนคุณปองจิต สรรพคุณ และสมาชิกกลุ่มละครมะขามป้อมที่ยังคงเป็นกองเชียร์ผู้วิจัยอย่างต่อเนื่อง

กราบขอบพระคุณพ่อแม่ ผู้มีพระคุณยิ่ง และบุคคลอันเป็นที่รักทั้งหลายที่คอยเป็นพลังใจให้ผู้วิจัยได้กล้าแกร่งทำงานจนลุล่วง

ท้ายที่สุด กราบขอบพระคุณกองทุนรัชดาภิเษกสมโภช จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่ได้มอบ **"ทุน 90 ปี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย"** รุ่นที่ 1 ใน ซึ่งผู้วิจัยหวังว่า ทุนดังกล่าวจะถูกแปลงไปเป็นทุนความรู้ที่สร้างคุณประโยชน์ต่อวงวิชาการและงานด้านการพัฒนาสืบเนื่องไป

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญภาพ.....	ฎ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
หลักการและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์.....	3
คำถามวิจัย.....	3
ขอบเขตและวิธีดำเนินการวิจัย.....	4
กรอบแนวคิดการวิจัย.....	4
คำจำกัดความในการวิจัย.....	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	5
2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	6
1. แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับอนาคตศึกษาและการศึกษาอนาคต.....	6
1.1 แนวคิดอนาคตศึกษา.....	6
1.2 แนวคิดอนาคตศึกษากับการพัฒนาสังคม.....	10
1.3 แนวคิดและวิธีการศึกษาอนาคต.....	15
1.4 แนวคิดการมองอนาคตและวิธีการมองอนาคต.....	18
2. แนวคิดเกี่ยวกับนโยบาย และยุทธศาสตร์.....	31
3.1 แนวคิดนโยบายและนโยบายสาธารณะ.....	31
3.2 แนวคิดเกี่ยวกับยุทธศาสตร์.....	43
3.3 แนวคิดเกี่ยวกับนโยบายและยุทธศาสตร์ด้านการศึกษาและการพัฒนา.....	54
3.4 แนวคิดเกี่ยวกับนโยบายและยุทธศาสตร์ด้านเด็กและเยาวชนในประเทศไทย.....	61
3. บทสรุป : กรอบแนวคิดการวิจัย.....	75

บทที่	หน้า
3 วิธีดำเนินการวิจัย	
1. แนวทางและวิธีดำเนินการวิจัย.....	76
1.1 การศึกษาเอกสาร.....	76
1.2 การจัดประชุมมองอนาคต และประชุมเพื่อมองทางเลือกเชิงยุทธศาสตร์.....	79
2. แผนการดำเนินการวิจัย.....	86
4 การศึกษาแนวโน้มและวิเคราะห์ผลกระทบของแนวโน้ม.....	87
1. แนวโน้มด้านต่างๆ และแนวโน้มด้านการศึกษาในทศวรรษหน้า.....	87
1.1 แนวโน้มด้านต่างๆ ในทศวรรษหน้า.....	87
1.2 แนวโน้มด้านการศึกษาในทศวรรษหน้า.....	104
2. การศึกษาพัฒนาการสำคัญในรอบ 10 ปีที่มีผลกระทบ	
ต่อกระบวนทัศน์ปัจจุบันและแนวโน้มในอนาคต.....	107
2.1 สรุปสาระสำคัญจากการสืบค้นเอกสารและสัมภาษณ์ความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ.....	107
3. สรุป : ภาพรวมของการศึกษาแนวโน้ม.....	119
5. กระบวนการและผลการมองภาพอนาคต	
“นโยบายและยุทธศาสตร์ทางการศึกษาแบบมุ่งอนาคตเพื่อเด็กและเยาวชน.....	120
1. การมองภาพอนาคตและสร้างภาพอนาคตของสังคม เด็กและเยาวชนไทย	
และยุทธศาสตร์ทางการศึกษาเพื่อเด็กและเยาวชนไทยใน 10 ปีข้างหน้า.....	120
1.1 กระบวนการและผลการระดมความคิดในการมองอนาคต ครั้งที่ 1	
โดยกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาต่างๆ	121
1.2 กระบวนการและผลการระดมความคิดในการมองอนาคต ครั้งที่ 2	
โดยแกนนำสภาเด็กและเยาวชนจังหวัดต่างๆ ในทุกภูมิภาค.....	149
2. การพัฒนาภาพอนาคตสังคมไทยที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจริงได้ในทศวรรษหน้า.....	168
2.1 การพัฒนาภาพอนาคต.....	169
2.2 การระบุยุทธศาสตร์ร่วมและยุทธศาสตร์เฉพาะเบื้องต้นสำหรับภาพอนาคต	
สังคมไทยในทศวรรษหน้า.....	171
3. สรุป : ข้อสังเกตบางประการสำหรับการพัฒนาภาพอนาคต	
และการมองยุทธศาสตร์ร่วม.....	174

บทที่	หน้า
6. กระบวนการและผลการถอยกลับมามองทางเลือก เชิงยุทธศาสตร์ทางการศึกษาแบบมุ่งอนาคตเพื่อเด็กและเยาวชน	
1. กระบวนการถอยกลับมามองทางเลือกเชิงยุทธศาสตร์ โดยการประชุมระดมความคิดผู้เชี่ยวชาญ.....	176
1.1 การฉายภาพอนาคตและยุทธศาสตร์ทางการศึกษาแก่ที่ประชุมผู้เชี่ยวชาญ.....	177
1.2 การมองทางเลือกเชิงยุทธศาสตร์ท่ามกลางแนวโน้ม และความไม่แน่นอนในอนาคต.....	179
1.3 การจัดลำดับความสำคัญเชิงยุทธศาสตร์บนความเร่งด่วน การจัดลำดับความสำคัญเชิงยุทธศาสตร์บนความเป็นไปได้ในการดำเนินการ.....	184
1.4 สรุปภาพรวมการวิเคราะห์ทางเลือกยุทธศาสตร์.....	188
2. การสร้างผลกระทบจากงานวิจัย และพัฒนาข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและยุทธศาสตร์.....	192
2.1 การนำเสนอการวิเคราะห์ภาพอนาคตในทศวรรษหน้า และภาพอนาคตที่พึงประสงค์.....	192
2.2 การนำเสนอข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและยุทธศาสตร์ทางการศึกษา แบบมุ่งอนาคตเพื่อเด็กและเยาวชนไทย.....	198
2.3 ข้อคิดและข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ ต่อการปรับแต่งยุทธศาสตร์ทางการศึกษา.....	214
2.4 ข้อเสนอในการขับเคลื่อนนโยบายและยุทธศาสตร์ทางการศึกษา แบบมุ่งอนาคตเพื่อเด็กและเยาวชนไทย.....	217
3. สรุป : ภาพรวมของผลการถอยกลับมามองทางเลือกเชิงยุทธศาสตร์.....	226
 7. บทสรุป อภิปราย และข้อเสนอแนะ	
สรุปผลการวิจัย.....	228
อภิปรายผล	241
ข้อเสนอ.....	246
 รายการอ้างอิง.....	249
ภาคผนวก.....	260
ภาคผนวก ก กำหนดการและรายชื่อผู้เข้าร่วมประชุมมองอนาคต.....	261
ภาคผนวก ข เอกสารนำเสนองานวิจัยในการประชุม.....	270
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	285

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างนกอาคตนิยมกับหมอดู.....	8
2 อิทธิพลของกระแสการพัฒนากับแนวคิดอนาคตศึกษา.....	14
3 แสดงจุดร่วมและจุดต่างของแต่ละวิธี.....	17
4 ตัวอย่างแบบสำรวจเดลฟายในงานวิจัยวิวัฒนาการและ อนาคตภาพการศึกษาภาคทอริกกับการพัฒนาสังคมไทย.....	23
5 สรุปข้อดีและข้อจำกัดของตัวอย่างวิธีการศึกษาแบบต่างๆ ที่ใช้ในการมองอนาคต.....	25
6 ตัวอย่างความเคลื่อนไหวด้านการมองอนาคตในนานาประเทศ.....	30
7 เปรียบเทียบแนวทางและลักษณะสำคัญของการศึกษานโยบายแต่ละประเภท.....	37
8 แนวคิดกระบวนการนโยบายของ Anderson.....	39
9 ลักษณะสำคัญระหว่างแนวคิดเรื่องอนาคตศึกษา การศึกษาในอนาคตและ การศึกษาแบบมุ่งอนาคต.....	55
10 พัฒนาการและจุดเน้นของนโยบายเยาวชนแห่งชาติ.....	69
11 ตัวอย่างแหล่งข้อมูลที่สืบค้นในเบื้องต้น.....	77
12 กรอบการวิเคราะห์ข้อมูล.....	85
13 แผนการดำเนินการวิจัย.....	86
14 ตัวอย่างความเคลื่อนไหว และแนวโน้มการแข่งขัน เพื่อเป็นผู้นำทางเศรษฐกิจของนานาประเทศ.....	92
15 การวิเคราะห์ผลกระทบของแนวโน้มด้านต่างๆ ใน 10 ปีข้างหน้า.....	116
16 แสดงประเด็นสำคัญที่เกี่ยวกับเด็กและเยาวชนในอีก 10 ปีข้างหน้า.....	128
17 สรุปกลุ่มความไม่แน่นอน 9 ด้าน.....	133
18 การจัดลำดับความไม่แน่นอน.....	134
19 แสดงประเด็นความไม่แน่นอนที่จะเป็นโจทย์ในการจัดทำภาพอนาคต.....	135
20 ตัวอย่างการสร้างเรื่องและลำดับเหตุการณ์ภาพอนาคต.....	136
21 แสดงโครงเรื่องภาพอนาคตกลุ่มที่ 1 : "สังคมขายร่าง สร้างตัว"	137
22 กลุ่มที่ 1 ภาพอนาคต "สังคมขายร่าง สร้างตัว"	138
23 แสดงโครงเรื่องภาพอนาคตกลุ่มที่ 2 : "2560 เกษมสันต์ครองเมือง"	140
24 กลุ่ม 2 ภาพอนาคตจาก "2560 เกษมสันต์ครองเมือง"	142
25 แสดงสรุปประเด็นสำคัญ : จุดเน้นที่แตกต่าง จุดเด่นที่มีร่วมกันของทุกกลุ่ม.....	144
26 แสดงยุทธศาสตร์ร่วมเพื่อตอบโจทย์ภาพอนาคต.....	146
27 สรุปกลุ่มยุทธศาสตร์ร่วม.....	148
28 แสดงประเด็นความไม่แน่นอนที่จะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งเชิงบวกและเชิงลบ.....	156

ตารางที่	หน้า
29 แสดงโจทย์ประเด็นความไม่แน่นอนที่จะเป็นกรอบในการจัดทำภาพอนาคต.....	158
30 แสดงโครงเรื่องภาพอนาคตกลุ่มที่ 1 : “สังคมเลวสุดชั่ว-ชั่วสุดขีด”	159
31 กลุ่มที่ 1 ภาพอนาคต : สังคมเลวสุดชั่ว-ชั่วสุดขีด”	160
32 แสดงโครงเรื่องภาพอนาคตกลุ่มที่ 2 : “เมืองไทยไปโลด”.....	162
33 กลุ่มที่ 2 ภาพอนาคต : “เมืองไทยไปโลด”	163
34 แสดงสรุปประเด็นสำคัญ : จุดเน้นที่แตกต่าง จุดเด่นที่มีร่วมกันของทุกกลุ่ม.....	165
35 ยุทธศาสตร์ร่วมเพื่อตอบโจทย์ภาพอนาคต.....	167
36 แสดงโครงเรื่องภาพอนาคตที่พัฒนาขึ้นใหม่จาก 4 ภาพฉาย.....	169
37 กรอบความคิดภาพอนาคตสังคมไทยในทศวรรษหน้า.....	170
38 การเปรียบเทียบภาพอนาคต 4 ภาพฉาย.....	172
39 ภาพอนาคต “สังคมไทยในทศวรรษหน้า : 2550-2560”	177
40 การลงรหัสในยุทธศาสตร์ต่างๆ	184
41 การจัดลำดับความสำคัญเชิงยุทธศาสตร์บนความเร่งด่วน.....	185
42 การจัดลำดับความสำคัญเชิงยุทธศาสตร์บนความเป็นไปได้.....	187
43 เปรียบเทียบความสำคัญกับความเร่งด่วนและความเป็นไปได้ในการดำเนินการ.....	191
44 ตัวอย่างเทศบาลนำอยู่ในจังหวัดต่างๆ ของประเทศไทย	212
45 แนวทางการขับเคลื่อนนโยบายและยุทธศาสตร์ : ด้านการลงทุน.....	222
46 แนวทางการขับเคลื่อนนโยบายและยุทธศาสตร์ : ด้านการจัดการความรู้.....	223
47 แนวทางการขับเคลื่อนนโยบายและยุทธศาสตร์ : ด้านยุทธศาสตร์พื้นที่.....	224
48 แนวทางการขับเคลื่อนนโยบายและยุทธศาสตร์ : ด้านยุทธศาสตร์ทางสังคม.....	225

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1 รูปกรอบแนวคิดในการวิจัย.....	5
2 การมองอนาคต : อิทธิพลของปัจจัยที่เกี่ยวข้อง.....	21
3 กรอบแนวคิดการมองอนาคต.....	27
4 วงล้อนโยบาย.....	38
5 รูปกรอบความคิดกระบวนการและแนวทางการจัดทำนโยบายสาธารณะ.....	42
6 ลำดับชั้นของยุทธศาสตร์.....	46
7 ความคิดเชิงยุทธศาสตร์ 4 ระดับ.....	47
8 กรอบแนวคิดการวิเคราะห์ SWOT เพื่อกำหนดยุทธศาสตร์.....	49
9 ความสัมพันธ์ระหว่างนโยบายและยุทธศาสตร์.....	50
10 วงจรการกำหนดยุทธศาสตร์และการบริหารจัดการยุทธศาสตร์.....	52
11 รูปกรอบแนวคิดการทำยุทธศาสตร์และจัดการยุทธศาสตร์.....	53
12 รูปกรอบแนวคิดการวิจัย.....	75
13 การจัดอันดับความไม่แน่นอน.....	82
14 การจัดทำภาพอนาคต.....	82
15 การกำหนดยุทธศาสตร์หรือกลยุทธ์จากภาพอนาคต.....	83
16 รูปแนวโน้มสำคัญในทศวรรษหน้า.....	103
17 รูปอนาคตที่ท้าทายการศึกษาและการพัฒนาเด็กและเยาวชน.....	107
18 สังเคราะห์พัฒนาการ แนวโน้ม และยุทธศาสตร์.....	115
19 แสดงแนวโน้มโลกใน 10 ปีข้างหน้า.....	122
20 สังเคราะห์ยุทธศาสตร์ร่วมจากการมองอนาคตครั้งที่ 1.....	148
21 แสดงยุทธศาสตร์ร่วมและยุทธศาสตร์เฉพาะจากการมองอนาคตครั้งที่ 2.....	166
22 ที่มาของการพัฒนาภาพอนาคต.....	168
23 เส้นทางมุ่งสู่อนาคตท่ามกลางการก้าวผ่านเสาเหตุการณ์ (event post) ความไม่แน่นอน....	182
24 ทางเลือกเชิงยุทธศาสตร์ทางการศึกษาในทศวรรษหน้า.....	183
25 รูปภาพทางเลือกเชิงยุทธศาสตร์บนความสำคัญเร่งด่วน.....	187
26 แนวโน้มท้าทายการศึกษาและการพัฒนาเด็กและเยาวชน.....	196
27 คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กและเยาวชนยุคใหม่.....	197
28 ข้อเสนอเชิงนโยบายทางการศึกษา.....	200
29 รูปยุทธศาสตร์เมืองแห่งการเรียนรู้.....	202
30 รูปยุทธศาสตร์ชีวิตเท่ากัน (ยุทธศาสตร์ทักษะชีวิตศึกษา)	203
31 รูปยุทธศาสตร์วิถีพอเพียง (การศึกษาตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง).....	205

ภาพที่	หน้า
32 สรุปยุทธศาสตร์การจัดการแบบมุ่งอนาคต.....	206
33 สรุปยุทธศาสตร์การลงทุน.....	208
34 สรุปยุทธศาสตร์การจัดการความรู้.....	209
35 สรุปยุทธศาสตร์พื้นที่.....	210
36 สรุปยุทธศาสตร์ทางสังคม.....	214
37 ยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนทางการศึกษาเพื่อเด็กและเยาวชน.....	221
38 สรุปข้อเสนอเชิงนโยบายและยุทธศาสตร์.....	227
39 แผนที่การขับเคลื่อนนโยบายและยุทธศาสตร์ทางการศึกษาแบบมุ่งอนาคต เพื่อเด็กและเยาวชนไทย.....	241